

Navodilo za izpolnjevanje obrazca DEL-1

Z obrazcem DEL-1 bolnišnični oddelki, specialistične ambulante in drugi prijavijo tuberkulozo **takoj**, ko se ugotovi bolezen laboratorijsko in/ali uvede zdravljenje in tudi ko se ugotovi bolezen z obdukcijo ter pri preselitvi/premestitvi iz druge države ali drugega območja Slovenije, če se bolnik že zdravi.

Izpolniti ga je potrebno pri vsakem bolniku:

- 1. z laboratorijsko dokazano tuberkulozo (v kateremkoli materialu ugotovljena prisotnost bacilov tuberkuloze) - takoj ob ugotovitvi (in seveda pričetku ustreznega režima zdravljenja);**
- 2. s klinično opredeljeno tuberkulozo (pozitiven tuberkulinski test, klinični znaki skladni s sliko tuberkuloze, opravljene vse diagnostične preiskave) - takoj ob pričetku ustreznega režima zdravljenja.**

O sumu na tuberkulozo se registru načeloma ne poroča.

V poseben okvir na desni strani obrazca najprej vnesite čim natančnejše podatke o **ustanovi**, ime in priimek **zdravnika**, **telefon** in/ali **fax**, na katerem je zdravnik najlaže dosegljiv.

- 1. Priimek in ime:** Vnesite polno ime in priimek bolnika, ki ga prijavljate registru.
- 2. Stanovanje:** Potrebni so čim bolj natančni podatki o bolnikovem bivališču.
- 3. Datum rojstva:** Napišite dan, mesec in leto rojstva v celoti. Delni podatki niso sprejemljivi.
- 4. Spol:** Označite ustrezní kvadrat.
- 5. Delovna hipoteza okužbe (navedi):** Navedite okoliščine (bolnika s tuberkulozo, mesto ali ustanovo) v katerih je, glede na podatke iz anamneze, najverjetneje prišlo do prenosa tuberkuloze.
- 6. Posebnost:** Označite kvadrat pred ustrežno kategorijo s posebnostjo v epidemiološkem nadzoru tuberkuloze. Posebej označite ali je bil bolnik ugotovljen iz pregleda kontakta s tuberkuloznim bolnikom.
- 7. Država rojstva:** Če je Slovenija, označite kvadrat, sicer pa označite kvadrat **druga država** in z imenom navedite ustrežno državo.
- 8. Datum začetka bivanja v Sloveniji:** Če bolnik ni bil rojen v Sloveniji navedite mesec in leto začetka bivanja. Če je mesec neznan, ga označite z 99, neznano leto pa z 9999.
- 9. Stanje ob diagnozi tuberkuloze:** Označite **živ**, če je bil bolnik živ v času potrditve diagnoze. Pacienti, pri katerih je bil klinično postavljen sum na tuberkulozo in uvedena vsaj dvotirna terapija tuberkuloze, se označijo kot **živi** v času diagnoze (čeprav ni nujno, da bodo registrirani in uvrščeni med bolnike s tuberkulozo v primeru eventualne smrti). Označite **mrtev**, če je pacient umrl, preden je bilo diagnosticiranje tuberkuloze opravljeno. Bolniki, ki so prejeli eno zdravilo proti tuberkulozi pred smrtjo, ker sum na tuberkulozo ni bil postavljen (npr. prejemanje izoniazida kot preventivnega zdravila), in je bila pri njih po smrti ugotovljena tuberkuloza, se uvrstijo kot **mrtvi** ob času diagnoze. Če je bila tuberkuloza osnovni vzrok smrti, to označite posebej. Navedite diagnozo smrti in po možnosti tudi šifro MKB-10.
- 10. Predhodna diagnoza tuberkuloze:** Označite **ne**, če bolnik v preteklosti ni bil obravnavan zaradi tuberkuloze. Označite **da**, če je bolnik imel v preteklosti že postavljeno diagnozo tuberkuloze. Nato označite, ali je bila predhodna tuberkuloza **zazdravljena/zdravljenje končano** (bolnik je bil negativiziran in/ali predvideno zdravljenje bolezni je bilo zaključeno). Če označite zazdravljena/zdravljenje končano, je potrebno navesti tudi leto predhodne diagnoze. Če je bila v preteklosti več kot ena epizoda tuberkuloze, označite ustrezen kvadrat. Označite **bolnik premeščen**, če se bolnik že zdravi in je k vam premeščen od drugod. Označite **nedokončano zdravljenje/neredno jemanje zdravil**, če je bolnik prenehal z jemanjem zdravil pred koncem predvidenega režima zdravljenja za dva ali več mesecev in se vrnil na zdravljenje v razmazu sputuma spet pozitiven (ali negativen, vendar glede na klinično oceno in rentgenogram z aktivno boleznijo). Označite **neuspešno zdravljenje**, če je bolnik med zdravljenjem ostal ali ponovno postal pozitiven pet ali več mesecev po pričetku zdravljenja in **kronična tuberkuloza**, če gre za tuberkulozo pri bolniku, ki ostane pozitiven v razmazu tudi po zaključku ponovnega prilagojenega/posebnega nadzorovanega režima zdravljenja. Označite **neznano**, če okoliščine o možni predhodni bolezni niso znane.
- 11. Primarna lokalizacija bolezni:** Označite ustrezní kvadrat pred mestom primarne lokalizacije bolezni. Če mesto ni navedeno, vnesite kodo iz šifrantá anatomskih mest ali mesto navedite z besedami.
Diseminirana tuberkuloza je lahko: tuberkuloza **več kot dveh** organskih sistemov, miliarna tuberkuloza ali bolezen, kjer je bila M. tuberculosis izolirana iz krvi. Če so pljuča eno od prizadetih mest, kot v primeru miliarne tuberkuloze, se pljuča označijo kot primarna lokalizacija in diseminirana bolezen kot dodatno mesto obolenja. V vseh drugih primerih pa označimo primarno lokalizacijo bolezni kot diseminirano in kot dodatno mesto obolenja neznano/nedoločeno.

12. Dodatna lokalizacija bolezni: Če je znana, označite ustrezno dodatno lokalizacijo. Če ta ni navedena, vnesite kodo iz šifranta anatomskih mest ali pa lokalizacijo navedite z besedami. Ne vnašajte iste anatomske kode kot pri primarni lokalizaciji. Pljučne tuberkuloze pri dodatni lokalizaciji ni in jo vedno označite kot primarno lokalizacijo.

13. Mikroskopski pregled sputuma: Vnesite samo podatek o izvidu mikroskopske preiskave razmaza sputuma. Če je bilo opravljenih več preiskav sputuma, označite **pozitivna**, če je katera koli preiskava na BK dala pozitiven rezultat (takrat je potrebno bolnika tudi takoj prijaviti in ne čakati na izvide kultur), in **negativna**, če so vse opravljene preiskave dale negativen rezultat. Sem sta všteta tako spontani kot inducirani sputum. Če rezultat ni jasen, ga ne vključite. Tu ne upoštevajte mikroskopskega pregleda drugih kužnin, ki jih dobimo z izpiranji in aspiracijami (lavat bronha, krtačenje, bioptični material, aspiracija želodčne vsebine itd...). Označite **ni napravljena**, kadar je znano, da preiskava ni bila opravljena. **Neznano** označite takrat, kadar ni znano, ali je bila preiskava sputuma opravljena, ali pa rezultati niso znani zaradi kontaminacije in drugega sputuma ni.

14. Kultura sputuma: S **pozitivna** označite, če je kultura sputuma pozitivna na sklop bacilov tuberkuloze. Če je bilo opravljenih več preiskav, označite kot **pozitivna**, če je vsaj ena kultura pozitivna na sklop bacilov tuberkuloze. Če v kulturi rastejo organizmi, ki niso *M. tuberculosis*, *M. bovis* ali *M. africanum*, označite to vprašanje z **negativna**. Če rezultat ni jasen, ga ne vključite. Označite **ni napravljena**, kadar je znano, da preiskava ni bila opravljena in **v delu**, če izvid kulture ob prijavi še ni znan. **Neznano** označite takrat, kadar ni znano, ali je bila kultura narejena, ali pa rezultati niso znani zaradi kontaminacije in druge kulture ni.

15. Mikroskopski pregled tkiva/drugih telesnih tekočin: S **pozitiven** označite, če je mikroskopska preiskava tkiva/drugih telesnih tekočin pozitivna na sklop bacilov tuberkuloze. Če je bilo opravljenih več preiskav, označite kot **pozitiven**, če je vsaj ena preiskava, ki ni sputum, pozitivna na acidorezistentne bacile. Če je pozitivna, navedite ustrezno anatomsko kodo po šifrantu anatomskih kod. Vnesete lahko dve vrsti tkiva ali telesne tekočine. Če rezultat ni jasen, ga ne vključite. Označite **negativen**, če je opravljeni pregled negativen. Označite **ni napravljen**, kadar je znano, da preiskava ni bila opravljena in **v delu**, če izvid mikroskopskega pregleda ob prijavi še ni znan. **Neznano** označite takrat, kadar ni znano, ali je bila preiskava narejena ali pa rezultati niso znani zaradi kontaminacije in druge kužnine ni.

15a. Skladna histologija: Označite **skladna histologija**, če je histološki ugotovek skladen s tuberkulozo. Navedite tudi anatomsko kodo (ali z besedami napišite od kod je bil vzet histološki material).

16. Kultura tkiva/drugih telesnih tekočin: S **pozitivna** označite, če je kultura tkiva ali drugih telesnih tekočin (aspirat traheje, izpirek bronha, aspirat želodčne vsebine, plevralna tekočina, urin, kostni mozeg, vratne bezgavke itd..) pozitivna na sklop bacilov tuberkuloze. Če je bilo opravljenih več preiskav, označite kot **pozitivna**, če je vsaj ena kultura pozitivna na sklop bacilov tuberkuloze. Če je pozitivna, navedite ustrezno anatomsko kodo po šifrantu anatomskih kod. Vnesete lahko dve vrsti tkiva ali telesne tekočine. Označite **negativna**, če so vse kulture negativne na sklop bacilov tuberkuloze. Če rezultat ni jasen, ga ne vključite. Označite **ni napravljena**, kadar je znano, da preiskava ni bila opravljena in **v delu**, če izvid kulture ob prijavi še ni znan. **Neznano** označite takrat, kadar ni znano, ali je bila kultura napravljena, ali pa rezultati niso znani zaradi kontaminacije ali izgubljeni in druge kulture ni.

17. Klinični znaki, skladni z diagnozo tuberkuloze: Označite **prisotni**, če so prisotni klinični znaki tuberkuloze (hujšanje, kašelj, inapetenca itd...). Če kliničnih znakov ni, označite kvadrat **niso prisotni**, in če prisotnost kliničnih znakov ni znana, označite **neznano**.

18. Rentgenogram prsnih organov: Označite izvid rentgenograma prsnega koša v diagnostičnem postopku in sicer kot **patološki**, če so spremembe skladne z diagnozo tuberkuloze, **normalen**, če je brez sprememb; **ni napravljen**, če je znano, da slikanje ni bilo napravljeno, in **neznano**, če ni znano, ali je bila preiskava opravljena ali rezultati niso znani. Če je rentgenogram patološki, je potrebno označiti, ali so prisotne kavernoze spremembe ali niso.

19. Trajanje simptomov bolezni do obiska pri zdravniku: Označite v tednih trajanje simptomov bolezni do prvega obiska pri zdravniku.

20. BCG: Označite, ali je bilo besežiranje opravljeno. Označite **neznano**, če ni znano ali je bil bolnik besežiran ali ne.

21. Tuberkulinski test: Označite rezultat Mantouxovega testa (tuberkulin, PPD, 2 TE), opravljenega v diagnostičnem postopku. **Pozitiven** pomeni, da je pacient verjetno okužen z *M. tuberculosis*. Takrat je potrebno tudi označiti velikost tuberkulinske reakcije v milimetrih. **Negativen** pomeni, da po veljavnih kriterijih test ne ustreza pozitivnemu rezultatu. Če test ni bil opravljen, označite **ni napravljen**. Označite **neznano**, če ni znano, ali je bil test opravljen, ali če rezultat testa ni znan.

21a. QuantiFERON® TB-Gold test: Označite rezultat testa.

22. Testiranje HIV: Če so podatki znani, označite, ali je testiranje pri bolniku **negativno** ali **pozitivno**. Status HIV je pozitiven, če je bil bolnik testiran na HIV in je laboratorijski izvid pozitiven glede na veljavne kriterije. Status HIV je pozitiven, če ima bolnik dokument o že opravljenem pozitivnem testu ali predhodno diagnozo infekcije HIV ali AIDS-a. HIV status je pozitiven, če bolnik pove v anamnezi, da je bil že testiran in je pozitiven ali da ima AIDS. Če ima bolnik medicinsko dokumentacijo, je potrebno preveriti, ali je v njej omenjen status HIV ali prisotnost AIDS-a ali drugih manifestacij infekcije HIV. Status HIV je **negativen**, če je tako označeno na dokumentu in je test opravljen v času enega leta pred postavitvijo diagnoze tuberkuloze. Izjava bolnika, da je bil test HIV negativen, ne šteje. Takim bolnikom se lahko ponudi testiranje. Označite **odklonil**, če je bilo bolniku v diagnostičnem

procesu tuberkuloze ponujeno testiranje, pa ga je odklonil. Označite **ni bilo ponujeno/napravljeno**, če bolniku ni bilo ponujeno testiranje v diagnostičnem postopku tuberkuloze. Če ima bolnik dokument o negativnem testu HIV izpred več kot enega leta in mu ponovno testiranje ni bilo ponujeno, to označite kot ne ponujen test. Označite **testiranje opravljeno, rezultat neznan**, če je bil bolnik testiran, vendar rezultat ni znan. Označite **neznano**, če ni znano, ali je bil bolnik testiran in ali mu je bilo testiranje ponujeno.

23. Brezdomec v zadnjem letu: Označite **da**, če je bil bolnik brezdomec kadar koli v zadnjem letu pred diagnozo tuberkuloze, tj. brez doma, ni plačeval stanarine, ni imel lastnega stanovanja in ni živel ustaljeno pri svojcih ali prijateljih. To so tudi osebe, ki živijo na ulici, v nestanovanjskih zgradbah, v zavetiščih in domovih za žene. Označite **ne**, če bolnik ni bil brezdomec v zadnjem letu in **neznano**, če podatek ni znan.

24. V času diagnoze je bolnik prebival v korekcijskem domu: Označite **ne**, če bolnik ni bival v korekcijskem domu v času diagnoze tuberkuloze, in **neznano**, če to ni znano. Če je bolnik bival v korekcijskem zavodu, to označite z **da** in navedite ali označite, kje, če je to znano.

25. V času diagnoze je bolnik prebival v negovalni ustanovi: Označite **ne**, če bolnik ni bival v negovalni ustanovi v času diagnoze tuberkuloze, in **neznano**, če to ni znano. Če je bolnik bival v negovalni ustanovi, to označite z **da** in navedite ali označite, kje, če je to znano.

26. Alkoholizem v zadnjem letu: Označite **da**, če gre pri bolniku za abuzus alkohola ali alkoholno odvisnost v zadnjem letu. Abuzus alkohola vključuje psihološko odvisnost od alkohola povezano z občasnim čezmernim uživanjem, kljub socialnim in poklicnim problemom. Za odvisnost od alkohola je značilna še povečana toleranca na etanol in abstinenčne težave pri odtegnitvi od alkohola. Označite **ne**, če alkoholizma v zadnjem letu ni. Če to ni znano, označite **neznano**.

27. Droge v zadnjem letu: Označite **ne**, če bolnik v zadnjem letu ni užival drog. Če je užival injekcijske ali neinjekcijske droge v zadnjem letu, označite **injekcijske** ali **neinjekcijske**. Če to ni znano, označite **neznano**. Uživanje alkohola v tem vprašanju ni vključeno kot uživanje droge.

28. Poklic v zadnjem letu: Označite, ali je bolnik v letu pred diagnozo tuberkuloze delal v zdravstvu, domu ali zavodu, ali pa v zadnjih dveh letih ni bil zaposlen (študent, upokojenec, nezaposlen, bival v zavodu ali negovalni ustanovi). Sicer označite kot **ostalo**, ev. ostale rizične poklice. Če to ni znano, označite **neznano**.

29. Spremljajoče bolezni in zdravljenje: Označite ali navedite spremljajočo bolezen in/ali zdravljenje, ki lahko vpliva na začetek ali potek tuberkuloze (kar ni posebej obravnavano: neurejena sladkorna bolezen, imunosupresivno zdravljenje, kronična renalna insuficienca, silikoza, malnutricija, maligne bolezni krvi in retikuloendotelnega sistema in njihovo zdravljenje, HIV, biološka zdravila). Če bolnik spremljajočih bolezni nima označite **brez**.

30. Začetni režim kemoterapevtikov: Označite zdravila, ki so bila bolniku predpisana kot začetno zdravljenje. Kot ostala zdravila označite samo druge antituberkulotike; ne vključujte piridoksina (vit. B₆). Zdravilo označite z **da**, če je znano in je bilo vključeno v začetni režim zdravljenja, in z **ne**, če je znano, da zdravilo ni bilo vključeno v začetni režim zdravljenja. Sicer označite zdravilo kot **neznano**.

31. Čas od prvega obiska pri zdravniku do uvedbe zdravljenja: Označite v tednih trajanje diagnostičnega postopka od prvega obiska bolnika pri zdravniku do uvedbe zdravljenja.

32. Datum začetka zdravljenja: Označite dan, mesec in leto začetka zdravljenja ali datum postavljene diagnoze za bolnike brez prejetih zdravil za to epizodo tuberkuloze. Delni podatki niso sprejemljivi.

33. Kontrola predvidena: Navedite, kje bo bolnik predvidoma nadaljeval zdravljenje in kdo bo njegov pooblaščen in odgovorni zdravnik.

34. Komentar: Tu je na voljo dodatni prostor za zapis pripomb o bolniku (podatki o zaposlitvi, stanovanju, socialnem statusu, diagnozi tuberkuloze, začetem zdravljenju, HIV statusu itd.)

Datum prijave: Napišite dan, mesec in leto prijave v celoti. Delni podatki niso sprejemljivi.